

Na osnovu čl. 15. Zakona o inspekciji rada propisujem

Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim merama pri radu u grafičkim preduzećima

Pravilnik je objavljen u "Službenom listu FNRJ", br. 56/47 od 4.7.1947. godine. Vidi: [čl. 125.](#) tač. 7. Osnovnog zakona - SL SFRJ, 15/65-681. Vidi: [čl. 69.](#) Zakona - 42/91-1649.

Član 1.

Higijenski i tehnički uslovi rada u grafičkim preduzećima imaju se u potpunosti prilagoditi odredbama Opšteg pravilnika o higijenskim i tehničkim zaštitnim merama pri radu, ukoliko ovim pravilnikom nije izričito drukčije određeno.

I. - OPŠTE ZAŠTITNE MERE U RADNIM PROSTORIJAMA

Član 2.

U radnim prostorijama u kojima se obavljaju radovi sa olovom ili hemikalijama mora na svako zaposleno lice u njima otpasti najmanje 15 m³ slobodnog prostora i 3 m² slobodne površine poda radne prostorije.

Visina radnih prostorija mora iznositi najmanje 3 m.

Član 3.

Zidovi radnih prostorija u kojima se obavljaju radovi sa olovom ili hemikalijama treba da su obloženi u visini do 1,80 m iznad poda materijalom koji se lako pere ili masnom bojom. Ostali delovi zida i tavanice (stropovi) biće okrečeni.

Pranje zidova u visini do 1,80 m odnosno dokle su obloženi materijalom koji se lako pere ili masnom bojom, treba vršiti sapunom jedanput nedeljno.

Krećenje vršice se najmanje jedanput godišnje.

Član 4.

Sve radne prostorije u grafičkim preduzećima treba da imaju ravan pod i bez pukotina, kako bi se sprečilo zadržavanje olovne prašine ili druge materije. Prelazi između podova i zidova treba po pravilu da budu zaobljeno izvedeni.

Podovi u grafičkim preduzećima treba da su od materijala koji se lako pere, ili premazani materijama koje onemogućuju dizanje prašine pri čišćenju.

II. - SPECIJALNE ZAŠTITNE MERE

Ručna slagačnica

Član 5.

Regali i rafovi u ručnoj slagačnici treba da budu bez nogara tako da svojom donjom površinom leže na patosu kako bi se izbeglo sakupljanje prašine ispod njih, ili na dovoljno visokim nogarima, koji omogućuju lako čišćenje pod njima.

Prolaz između regala ne sme biti manji od 1,80 metara.

Član 6.

Stolovi u ručnim slagačnicama moraju biti pokriveni sa gornje strane limom. Po završetku rada svake smene stolovi se moraju čistiti.

Član 7.

Čišćenje regala i sanduka za slova u ručnim slagačnicama vršiće se električnim aparatom za isisavanje prašine. U nedostatku električnih aparata za isisavanje prašine, regali i sanduci za slova čistiće se redovno van radnih prostorija (izbacivanjem slova, mehom, mokrom krpom i sl.).

Ako se regali čiste bez upotrebe aparata za isisavanje lica zaposlena na čišćenju regala i sanduka za slova biće snabdevena respiratorom.

Član 8.

U odeljenju ručne slagačnice treba postaviti limene posude u koje će se smeštati svi olovni otpaci (oštećena slova, slomljeni proredi i sl.).

Član 9.

Pre nego što se pristupi rasturanju (razlaganju) slog se mora oprati. Pranje slogova mora se vršiti sredstvima koja nisu štetna po zaposlena lica, a koja ujedno ne nagrizzaju i ne oksidišu slagački materijal (blagi rastvor kamene sode i sl.). Posle pranja slog se mora dobro isprati svežom vodom, kako bi se odstranili svi ostaci upotrebljenih nagrizzajućih materija. Lica zaposlena na pranju slogova biće zaštićena zaštitnim rukavicama.

Mašinska slagačnica

Član 10.

Na svim mašinama za slaganje treba postaviti uređaj za ventilaciju direktno nad kazanom za topljenje olova kako bi se olovni gasovi odstranjivali neposredno sa mesta razvijanja pomoću uređaja za izvlačenje (ekshaustor).

Član 11.

U kazane za topljenje olova na mašinama za slaganje ne smeju se staviti već upotrebljeni reci ili olovni otpaci. Olovo se sme stavljati u ove kazane samo posle preliivanja u kocke ili šipke.

Član 12.

Mašine za slaganje treba da imaju naročiti kanal kojim će se olovni otpaci, nastali pri livenju redaka, odvoditi neposredno u posudu za prikupljanje tih otpadaka da bi se sprečilo njihovo rasipanje i raznošenje.

Član 13.

U odeljenju mašinske slagačnice treba da bude provedena veštačka ventilacija.

Mašinsko odeljenje

Član 14.

Ako ne postoji mogućnost da se ručni zavrtnji kasete (valova) za boju kod brzotisnih mašina lako dohvate, mora se postaviti siguran oslonac na koji će se radnik osloniti prilikom rada na regulisanju zavrtnja kasete (valova) za boju.

Član 15.

Kod brzotisnih mašina mora se postaviti ograda od savijenog gvožđa u visini gornje površine kolica za štampu, kako bi se izbegle povrede koje ova kolica mogu naneti prilikom svog kretanja zaposlenim licima. Razmak između kolica za štampu (u krajnjem prednjem položaju) i ograde ne sme biti manji od 5 cm.

Član 16.

Pranje valjaka na brzotisnim mašinama ne sme se vršiti kad se mašina kreće motornim pogonom.

Član 17.

Na mašinama za bronziranje treba uvesti uređaje za odstranjivanje bronzane prašine iz same mašine koja se stvara prilikom rada. Bronziranje rukom treba vršiti u odvojenim prostorijama sa dobrim provetranjem, a radnici koji rade na tim poslovima treba da budu snabdeveni respiratorima.

Član 18.

Kod tiglova sa električnim pogonom treba postaviti zaštitnu napravu koja će sprečiti da se ruka radnika zadrži između forme i ploče.

Član 19.

Kod tiglova sa električnim pogonom pranje valjaka sme se vršiti samo kad se mašina pokreće rukom.

Odeljenje duboke štampe

Član 20.

Odeljenje za duboku štampu treba da bude odvojeno od ostalih radnih prostorija.

Prostorije u kojima se radi sa bojama škodljivim po zdravlje i sredstvima za rastvaranje i čišćenje moraju se dobro provetravati.

Škodljive pare treba da se odvede sa samog mesta razvijanja.

Član 21.

Kod uređaja za duboku štampu, kod kojih se upotrebljavaju lako zapaljive mešavine boja, moraju se preduzeti odgovarajuće mere sigurnosti. U ovim prostorijama moraju postojati odgovarajuće naprave i sredstva za gašenje požara.

Gašenje požara sa vodom u ovim prostorijama zabranjeno je.

Član 22.

Kod suvog poliranja bakarnih valjaka mašina za brušenje i poliranje treba da ima uređaj za izvlačenje prašine.

Licima koja su zaposlena na suvom poliranju bakarnih valjaka treba da se stave na raspoloženje respiratori.

Rotaciona mašina

Član 23.

Rotaciona mašina treba da ima zvučni signalni uređaj kojim će se barem 5 sek. ranije najavljivati početak rada te mašine.

Odeljenje za topljenje olovnih legura

Član 24

Topljenje legura za mašine za slaganje, kao i pretapanje upotrebljenog materijala i otpadaka, treba vršiti u posebnim prostorijama koje se dobro provetravaju.

Nad kazanima za topljenje olovnih legura treba postaviti uređaje za izvlačenje olovnih gasova (ekshaustori).

Lica koja vrše pripremu legura za livenje i koja liju leguru biće snabdevena respiratorima.

Stereotipija

Član 25

Na glodalici (frez mašini) u stereotipiji postaviće se preko noža stakleno zvono ili slična druga naprava koja sprečava da pri radu radnik bude povređen od otpadaka koji nastaju prilikom obrađivanja stereotipisanih ploča.

Član 26.

Odeljenje stereotipije treba da bude u potpuno odvojenim prostorijama, veštački ventilirano i snabdeveno uređajem za izvlačenje olovnih para sa mesta gde se olovne pare razvijaju.

Slovolivnica

Član 27.

Na svim mašinama za livenje slova treba postaviti uređaje za izvlačenje gasova i dima koji se stvaraju pri livenju slova i ostalog slagaćeg materijala (ekshaustori).

Član 28.

Svi otpaci koji nastaju prilikom livenja slova i ostalog slagaćeg materijala treba da se odvede naročitim kanalima u limene posude za sakupljanje olovnih otpadaka.

Član 29.

Glodalica (frez mašina) u slovovivnici treba da bude snabdevena uređajem za izvlačenje olovne prašine koja se stvara prilikom rada. Radnik zaposlen na glodalici (frez mašini) treba da je snabdeven respiratorom.

Član 30.

Struganje zaostalih olovnih čestica na izlvcima slova i ostalog slagaćeg materijala mora se vršiti u odeljenom zastakljenom prostoru (digestorijumu) sa veštačkom ventilacijom. Licima koja obavljaju taj posao treba staviti na raspoloženje respiratore.

Cinkografija

Član 31.

Mašina za nagrizanje metala (ec-mašina) treba da je odvojena i smeštena u posebnom zastakljenom prostoru (digestorijumu) koji je snabdeven uređajem za ventilaciju.

Član 32.

U odeljenju cinkografije gde se upotrebljava prah kalofonijuma, asfalta ili sličnih materija, ventilaciju treba tako udesiti da nastala prašina bude odvedena direktno sa mesta gde se razvija.

Član 33.

Radnici zaposleni u odeljenju za kopiranje biće snabdeveni gumenim zaštitnim rukavicama koje zaštićuju ruke do lakata.

Član 34.

Odeljenje fotografije treba da bude u potpuno odvojenim prostorijama.

Mračne komore treba da budu veštački ventilirane.

Radnici zaposleni na snimanju treba da budu snabdeveni tamnim naočarima za zaštitu od svetlosti koju proizvode lučne lampe.

Član 35.

Za pretakanje kiseline u cinkografiji upotrebljavaće se ljujlačka i naprave za pretakanje (član 41 Opšteg pravilnika o higijenskim i tehničkim zaštitnim merama pri radu).

Član 36.

Cirkulari za sečenje olovnih ploča treba da budu snabdeveni uređajem za izvlačenje olovne prašine koja nastaje rezanjem. Lica zaposlena na cirkularima treba da budu snabdevena zaštitnim naočarima.

III. - HIGIJENSKA ZAŠTITA

Izbor radnika

Član 37.

Lica ispod 16 godina starosti ne smeju biti zaposlena na ma kakvom radu sa olovom.

Član 38.

U direktnom radu sa olovom u čvrstom stanju ne smeju se uposliti lica koja boluju:

- 1) od tuberkuloze pluća;
- 2) od nefritisa (zapaljenje bubrega);
- 3) od anemije (slabokrvnost) teže vrste.

Osim lica iz prvog stava pri radovima sa rastopljenim olovom i njegovim jedinjenjima ne smeju se uposliti lica koja boluju:

- 4) od hroničnog oboljenja jetre;
- 5) od trajne hipertonijske (povišeni pritisak krvi) kardio- i arterioskleroze (zakrećenje krvnih sudova);
- 6) organskog oboljenja centralnog nervnog sistema;
- 7) od izrazito endokrinih oboljenja (žlezda unutrašnjeg lučenja; Bazedova bolest, diabetes i dr.).

Osim toga u svim direktnim radovima sa olovom ne smeju se zaposliti lica:

- 8) koja pokazuju posledice alkoholizma; i
- 9) koja zbog bilo koje bolesti ne mogu slobodno disati kroz nos.

Prilikom pregleda i ocenjivanja sposobnosti za rad treba uzeti u obzir konkretne higijenske i tehničke uslove u svakom pojedinom preduzeću, kao i individualne osobitosti zdravstvenog stanja radnika koji se zaposljuje.

Oni radnici koji su već zaposleni na tim radovima, a boluju od navedenih bolesti, potrebno je da se postupno smenjuju sa tih radova i to prvenstveno oni sa težim oboljenjima.

Lična higijena

Član 39.

Preduzeća su dužna radnike koji rade sa olovom i hemikalijama snabdeti radnim odelima koja se lako peru, dobro priležu telu, a za prašinu su što je moguće više nepropustljiva, a gde priroda posla zahteva daće se radnicima i kape za glavu kao i rukavice.

Ova odela nosiće radnici za vreme rada, a posle toga ostavljajće ih u preduzeću.

Preduzeće će se brinuti da se zaštitna odeća pere što češće, a najmanje jednom posle 14-dnevne upotrebe.

Radnicima na livenju olova treba dati na raspoloženje zaštitne rukavice protiv opekotina, zaštitnu obuću i pregače.

Član 40.

Svakom radniku koji radi sa olovom preduzeće će staviti na raspoloženje dvostruki garderobni

ormančić, i to jedan za smeštaj građanskog, a drugi za smeštaj radnog odela. Garderobni ormančići moraju biti snabdeveni ključem.

Garderobni ormančići moraju biti najmanje 1,5 m visoki, 0,35 m duboki i 0,45 m široki. Dvostruki garderobni ormančići imaju vertikalnu pregradu kako ne bi građansko odelo dolazilo u dodir sa radnim odelom.

Kod dvostrukih garderobnih ormančića deo za građansko odelo biće najmanje 0,45 m a za radno odelo 0,25 m širok.

Za radnike koji rade sa olovom ili hemikalijama garderobe se imaju urediti u zasebnim prostorijama. Garderobni ormančići treba da budu na nogarima visokim najmanje 15 cm radi mogućnosti čišćenja, a na podesnim mestima moraju imati otvore za ventilaciju.

Član 41.

Preduzeće će staviti radnicima na raspoloženje umivaonike, koji će biti smešteni van radnih prostorija, u tolikom broju da se istovremeno može prati najmanje 1/5 uposlenog osoblja. U dovoljno velikim prostorijama mogu se umivaonici smestiti zajedno sa garderobom. Umivaonici će biti snabdeveni toplom i hladnom vodom, dovoljnom količinom sapuna, četkama za svakog pojedinca i zasebnim ubrusom koji će se svake nedelje menjati.

Isto tako daće preduzeće svakom radniku zasebnu čašu ili lonče za vodu. Svaki radnik koji radi sa olovom treba nakon svršetka rada ili pre uzimanja pitke vode ili jela prethodno da ispere usta po mogućstvu toplom vodom.

Član 42.

Svako preduzeće treba da ima propisno kupatilo sa toplom i hladnom vodom računajući jedan tuš za najviše 15 radnika. Radnicima mora biti omogućeno kupanje najmanje jedanput nedeljno.

Svakodnevno treba da se kupaju u dane kada rade oni radnici koji su zaposleni na radovima kod kojih postoji naročita opasnost trovanja olovom.

Član 43.

Licima koja rade sa olovom zabranjeno je unositi hranu u radne prostorije, kao i jesti na radnim mestima.

Član 44.

Preduzeće će postaviti u radionicama dovoljan broj pljuvaonica. Broj pljuvaonica treba da je toliki da na svakih 10 radnika, a u ručnoj slagačnici na svaka 2 radnika, otpada po jedna pljuvaonica. Pljuvaonice treba da budu očišćene svakog dana.

Zdravstvena služba

Član 45.

Preduzeća su dužna da organizuju najmanje jedanput godišnje medicinski pregled svih zaposlenih radnika i nameštenika koji dolaze u dodir sa olovom, a prema postojećim propisima.

Član 46.

Već postojeća preduzeća koja ne ispunjavaju uslove ovog pravilnika dužna su da se u što kraćem roku postupno saobraze ovim propisima, a saglasno odredbi člana 184. Opšteg pravilnika o higijenskim

i tehničkim zaštitnim merama pri radu.

Rokove za postupno ispunjavanje propisa ovog pravilnika u već postojećim preduzećima određivaće nadležni inspektori rada, vodeći pri tom računa o objektivnim, materijalnim i tehničkim mogućnostima.

Član 47.

Ovaj pravilnik stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije".

Br. 6815

24. juna 1947. godine

Beograd

Ministar rada,

Vicko Krstulović, s.r.

IZMENE

Član 125. tačka 7) Osnovnog zakona o zaštiti na radu

Zakon je objavljen u "Službenom listu SFRJ", br. 15/65 od 5.4.1965. godine.

Član 125.

Do donošenja novih odnosno do izmena i dopuna propisa o zaštiti na radu primenjivaće se pravila (mere i normativi) zaštite na radu sadržana u sledećim propisima, ukoliko nisu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona:

...

7) Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim merama pri radu u grafičkim preduzećima ("Službeni list FNRJ", br. 56/47);

...

Član 69. tačka 3. Zakona o zaštiti na radu

*Zakon je objavljen u "Službenom glasniku RS", br. 42/91 od
18.7.1991. godine.*

Član 69.

Do donošenja propisa o opštim i posebnim merama zaštite na radu, ukoliko nisu u suprotnosti sa ovim zakonom, primenjivaće se mere zaštite na radu (pravila), sadržana u sledećim propisima:

...

3. Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim merama pri radu u grafičkim preduzećima ("Sl. list FNRJ", broj 56/47);

...